

Mari Käyhkö, Itä-Suomen yliopisto, Joensuun kampus

"Osaanko mä nyt olla tarpeeks yliopistollinen?"

Työläistaustaiset yliopisto-opettajanaiset ja luokan kokemukset

Yliopistoinstituutio on hierarkkinen, patriarkaalinen ja elitistinen, erilaisille luokitteluille perustuva instituutio. Luokasta tai eleyistä luokan kokemuksista ei yliopistokontekstissa kuitenkin juuri puhuta, sillä yliopisto on näennäisen luokkaneutraali instituutio, joka on vastentahtoinen havaitsemaan oman osallisuutensa yhteiskunnallisen eriarvoisuuden ja luokkajärjestyksen ylläpitämisessä.

Artikkelikäsikirjoitukseeni pohjautuvassa esityksessä tarkastelen 12 työläistaustaisen yliopisto-opettajanaisen luokkakokemuksia yliopiston arjessa: erityisesti naisten pohdintoja omasta paikasta, kuulumisesta yliopistoon sekä oletettujen akateemisten kriteerien täyttämistä. Nämä olivat kysymyksiä, jotka toistuivat naisten puheissa muistelukerrasta toiseen. Analysoin yhteiskuntaluokkaa elettyinä, yksilöllisesti koettuna ja samalla yksilön toimintaa säätelevänä, emotionaalisesti latautuneena mutta samanaikaisesti myös rakenteellisena kysymyksenä. Aineisto on tuotettu pääosin kollektiivisella muistelutyömenetelmällä.

Luokka, osin kietoutuen sukupuoleen, konkretisoituu tutkimukseni naisten arjessa erilaisina sivullisille näkymättöminä vierauden, olemisen epävarmuuden, huijariuden, vajavaisuuden ja häpeän mutta myös luokkaylpeyden kokemuksina, vaikka yleinen oletus on, että yliopistotutkinto viimeistään tekee yksilöstä kulttuurisesti ja sosiaalisesti katsottuna keskiluokkaisen. Naisten kokemukset kertovat, että luokka ei ole yliopistossa merkityksetön eriarvoisuuden kokemuksia tuottamaton kategoria, vaikka se on näennäisen yksilökeskeisessä ajassamme eliminoitu ja hiljennetty kysymys. Yliopistossa elää erilaisia rinnakkaistodellisuuksia. Yliopistoinstituution harjoittama luokkaan kietoutuva vallankäyttö on rihmastonkaltainen osa akateemisen maailman itsestäänselvyyksiä, yhteiseksi oletettuja arvostuksia ja käytäntöjä. Naisten kertomassa piirtyy esiin myös, kuinka hiljalleen rakentuneet käsitykset itsestä muuttuvat hitaasti ja kuinka yliopistotyö ei "vapauta" naisia heidän elämänhistorioistaan ja emotionaalisista muistijäljistään. Akateemiset työläistaustaiset naiset ovat eräänlaisia menneen ja nykyisen hybridejä, jotka ovat juuttuneet sosiaaliseen muodonmuutokseen.